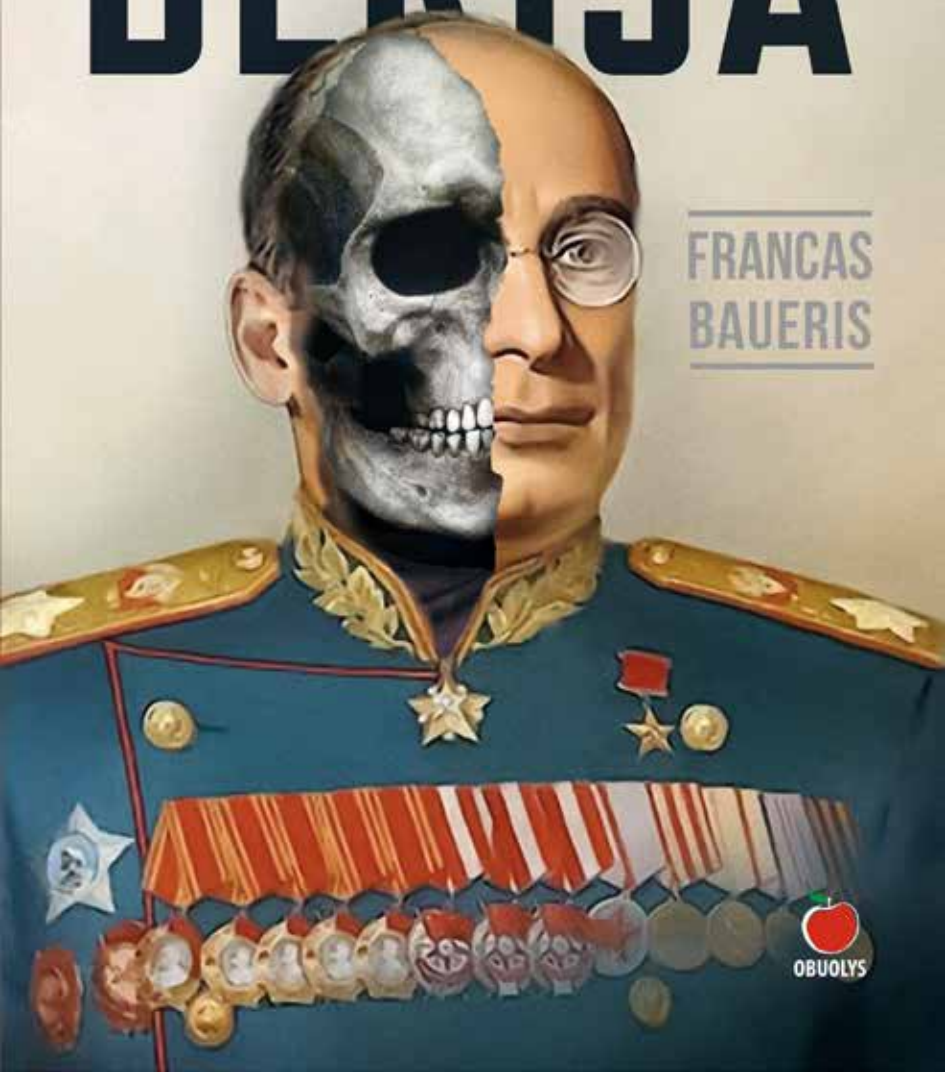

RUSIJOS
MONSTRAI

MIRTIES VARDAS BERIJA

FRANCAS
BAUERIS

OBUOLYS

FRANCAS BAUERIS

MIRTIES VARDAS BERIJA

Istorinis romanas

I DALIS

KALNŲ RAGANA

1

Paskutinė lapkričio mėnesio diena geso Ulgeno kalnagūbriuose, o lediniai šuorai lyg susivėlę raganos plaukai driekėsi nuo uolėtų Čimdenzės kalno šlaitų. Audringa sutema skriejo per Abchazijos viršukalnes ir ritosi į slėnį, kuriame Kodoris nešė putotas bangas į jūrą.

Kalnų perėja klupdama į akmenis ir iki kraujo daužydama sutinusias kojas ėjo moteris. Apsisupusi sudėvėta skara, vėjo plakamu suplyšusiu sijonu ji skubėjo kažkur, tarsi ją vytųsi pati mirtis, nusileidusi nuo Dombajaus sniegynų.

Moteris tikriausiai buvo jauna, nes ar senė galėtų tokiu oru skubėti kalnų perėja? Ji neverkė ir nedejavo, nes, matyt, ilga kelionė išdžiovino visas ašaras, surakino burną, sukietino širdį, ir joks žodis neišsprūdo iš lūpų. Ją vijo viena mintis – pirmyn, pirmyn į Čimdenzės kalnų slėnį su miško kirtėjų kaimeliu, kuriame ji tikėjosi rasti prieglobstį. Tačiau užėjusi pūga ir audringas vėjas užpūtė paskutinę vilties kibirkštėlę. Kelionė tolima ir kaip pasiekti tą kaimelį? Jei nebūtų audros, tai ledu spindinčios Ulgeno viršukalnės, blizgėdamos visą naktį, padėtų orientotis perėjoje, o dabar viską pasiglemžė tamsa. Jokios šviesos aplinkui ir skubančios moters širdyje.

Eidama ji suklupo ir krito veidu ant aštrių akmenų skeveldrų. Paprastai žmogus, krisdamas ant žemės, stengiasi rankomis atsiremti, sušvelninti kritimą, bet moteris to nepadarė. Ji krito veidu ant uolų,

rankomis spausdama prie krūtinės kažkokį ryšulėlį, kurį ji labiau saugojo negu savo veidą ir pečius.

Iš ryšulėlio pasigirdo gaudus kūdikio klyksmas. Jis pradėjo spiegti lyg Ulgeno kainų vėjas, inkšti kaip tarpeklių vilkiūkštis ir gaiskšioti lyg Pjuto upokšnių krioklys. Net vėjas pritilo nustebęs, kad toks mažutis padarėlis pajėgia šaukti tokiu balsu, springdamas daugiau iš pykčio negu iš skausmo.

– Nurimk, mažyti, nurimk, mano sūneli, – šnabždėjo moteris, nušalusiomis rankomis spausdama savo naštą prie krūtinės. – Tuojau pasieksime kalnų trobeles, kur gyvena tavo dėdė, mano brolis Mamija. Nutilk, brangusis, kad tavo balso neišgirstų vilkai ir Ji...

Moteris baimingai apsidairė, lyg laukdama, kad į vaiko spieгимą tuojau atbėgs kaukdami kalnų vilkai, kurie tik ir tykoja rudenį ir žiemą, kad koks nors beginklis padaras užklystų į tarpeklius. Vargas čia sutikus vilkų rują – išsigelbėjimo nėra. Žmonės kalbėjo, jog pereitą žiemą vilkai sudraskė net karo gurguolę, nepadėjo nei kareivių šautuvai, nei kardai. Pavasarį surinko arklių ir žmonių kaulus ir palaidojo viename kape, pradaužę jį uolose, kad nesužinotų nei kariuomenės vadovybė, nei caras. Neduok Dieve!

Visi kalnų žmonės bijojo Jos labiau nei vilkų, nei kunigaikščių rimbų, nei žandarų savivaliavimo. Nuo vilko gali pasislėpti, nuo kunigaikščių – pabėgti, nuo žandarų – išsipirkti, bet nuo Jos niekur nedingsi. Ji griebia visus jaunos žmonės, užklydusius audros metu į kalnus, nežiūrėdama, ar vyras, ar moteris ir, iščiulpusi jų kraują, numeta į Kodorio ar Galidzgos upių krioklius, kurie lavonus nuneša į Juodąją jūrą, o gal net į pragaro gelmes. Kas žino? Ne veltui ji – Kalnų Ragana, Šėtono Močia, baisioji kalnų šmėkla keliauja su audros debesimis Gargos ir Pšišo kalnais, Bzybės viršukalnėmis net iki Egrisio uolų. Vargas tam, kuris pakliūva jai į akis. Ypač ji mėgsta vaikus, kuriuos paverčia

vilkolakiais, pusiau žmonėmis, pusiau žvėrimis, arba Teherdos ežero pabaisomis, kurios, pakilusios iš ežero gelmių, lydi Kalnų Raganą jos kelionėse per uolų viršūnes.

Motina apsupo vaiką apspurusia skara ir giliai paslėpė prie krūtinės, kad tik nesigirdėtų riksmo. Jau geriau ją su sūnumi suėstų pilkieji vilkai, negu pakliūtų į Kalnų Raganos nagus. Pamėgino duoti jam krūtį, bet išsekusi, be saldumo krūtis dar labiau suerzino kūdikį. Ir iš kur jis imasi jėgų spiegti tokiu skardžiu balsu? Moteris jau nežinojo, ko griebtis, prašydama Dievą pagalbos ir keikdama visus tuos, kurie ją išvijo šią naktį į kalnus.

– Gailestingasis Dieve, pasigailėk mano vaiko, pasigailėk mano vargšo kūdikio! Pasigailėk manęs, nusidėjėlės Martos! Leiski man pasiekti kalnų kaimelį Prežą, kur galėsime pasislėpti nuo visų pavojų pas mano brolių Mamiją! Leisk dar kartą pasišildyti prie ugnelės, išsidžiovinti drabužius ir batus, priglausti galvą ant avikailio prie židinio! Duok mano krūtims pieno, kad galėčiau pamaitinti savo Laurį. Juk tu viską gali. Viešpatie!

Moters akys degė klaikia ugnimi. Dėl savo sūnaus ji buvo pasiryžusi nugriauti visas uolas, pasmaugti pakelėse tykojančius aštriadančius vilkus ir net griebti už gerklės baisiąją Kalnų Raganą, tačiau didžiausia neapykanta ji degė tiems, kurie išgrūdo ją į kalnus, atėmė ramybę ir jaukią pastogę.

– Viešpatie, sudegink pragaro ugnimi velnio padarus kunigaikščius Kiladžę ir Lapašvilį! Nepalik nė vieno gyvo jų palikuonio, kad piktoji Kalnų Ragana užsmaugtų jų vaikus ir anūkus, iščiulptų jų kraują, o lavonus nublokštų į giliausią Teherdos ežero gelmę!

Ji krito ant kelių, netekusi jėgų, užkimusi nuo maldų ir prakeiksmų. Akyse ėmė suktis ne tik pūgos debesys, bet ir kalnų viršūnės, tarpeklio uolos ir net akmenys po kojomis. Suspaudė prie krūtinės vaiką ir

nušliaužė į priekį jau nežinodama, kur eina ir ko eina. Viskas užgeso akyse, kaip ir šis audringas lapkričio vakaras.

Ak, tie linksmieji jauni kunigaikščiai Kiladžė ir Lapašvilis, kilmingieji kunigaikščio Bagrationo palikuonys, sumanė šiandien atšvęsti 1900-uosius metus. Prie jų prisidėjo dar keli kunigaikščiai iš gretimų kaimų ir net iš tolimojo Tifliso* atvykęs kilnysis Dadianis, paties Šviesiojo Imperatoriaus adjutanto brolis. O kur jaunieji kunigaikščiai, ten linksmybės liejasi per kraštus. Iki vakaro kunigaikščio Kiladžės namuose susirinko jau kelios dešimtys jaunų ir senų kunigaikščių gauzuotomis kailinėmis kepurėmis ir šovininėmis ant krūtinių. Juk nėra to kaimo, kuriame negyventų vienas ar du kunigaikščiai, su didžiausiu nuolankumu tarnaujantys Moskovijos carui ir su didžiausia panieka žiūrintys į savo kaimynus, neturinčius kilmingo kunigaikščio vardo. Kam reikalingi mūsų gražiojoje tėvynėje šitie nekilmingi skurdžiai? Juk mes, galingojo Vachtango, Iraklijaus ir Bagrationo palikuonys, kuriems priklauso visa Kartlija, Kachetija, Magrelija, Gurija ir Kolchidė!

Ir kunigaikščiai linksminosi pirmiausia namuose, ten visą naktį skambėjo dainos ir muzika, gaudė čibonis, gaudžiai verkė pandūris, dundėjo दौरа**. Lieknos jaunuolių kojos trypė machamlį, chonelį, kočesbą***, o vėliau senieji kunigaikščiai panoro pasižiūrėti samajos ir mdzimūrio šokių, bet čia reikia moterų. Tuoju raiti džigitai puolė į kaimą ir už poros valandų ant balnų jau gabeno sugaudytas jaunas moteris ir mergaites. Skardėjo dar garsesnė muzika, liejosi vynas upeliais, o jaunieji kunigaikščiai čia pat plojo delnais iš baimės vos pajudančioms gražuolėms. Senieji kunigaikščiai papsėjo ilgas pypkes ir apimti

* Taip iki bolševikų buvo vadinamas Tbilisis.

** Senoviniai muzikos instrumentai.

*** Senoviniai šokiai.

didžiulio šėlsmo šaudė į lubas iš ilgavamzdžių, sidabru ir auksu apkaustytų pistoletų. Prie kunigaikščio namų liepsnojo didžiuliai laužai, apšviesdami linksmybių pilnas kunigaikščio menes ir prie upės vingio iš baimės susigūžusį kaimą.

Paryčiui jaunųjų kunigaikščių būrys išlėkė į kaimą. Jų krūtinėse degė kovos ugnis, lūpos šaukė grumtynių šūkius, kojos tvirtai spaudė pentinus, o rankose švytravo ilgi kalavijai. Bet jiems ant kelio nepasirodė nei Sasanidų raiteliai, nei siauraakiai Timūro mongolai totoriai, nei juodabarzdžiai Dagestano raiteliai – jiems prieš akis pasirodė tik varganos kaimo trobelės ir suvargusių kaimiečių būriai.

Tuojuo kelios trobos suliepsnojo kaip šiaudų ryšulėliai, o Chardžos upelis nusidažė raudona gaisrų pašvaiste. Pilkų žmonių būrys su riksmiais ir verksmais puolė į kalnų tarpeklius. Supykštėjo šūviai, kunigaikščiai lenktyniavo, kuris taiklesnis.

Marta nelaukė aušros. Dar prieš saulės tekėjimą ji pagriebė iš lopšio mažiausią kūdikį ir spruko į kalnus. Ji jau ne kartą matė tokias linksmybes ir žinojo, kuo jos gali baigtis. Neklausydama vyro draudimo, su kūdikiu ji spruko iš namų net pamiršusi šilčiau apsirengti ir pasiimti pasislėpusią aštuonmetę dukrą Aną.

Ji bėgo ne viena. Kartu su ja pasigriebusios vaikus skubėjo dar kelios moterys ir jaunos mergaitės. Net senis invalidas Filipas, savo koją turkų kare pakeitęs mediniu strampu, keverzojo paskui moteris. Netrukus už jų nugarų pasigirdo šūviai, o ant uolų ėmė šokinėti tolimo gaisro pašvaistė. Bėglės sulėtino žingsnius ir pusę jų pasuko namo. O kaipgi? Juk ten jų vaikai... vyrai... namai... Gal geriau mirti visiems kartu?

Atėjus pietų metui, Marta liko viena. Ji nematė, kur dingo jos bendrakeleivės. Užpakalyje jau nesigirdėjo moterų verksmo ir vaikų šauksmo, tik gūžžiai švilpavo vėjas, atsikrیدęs nuo Ulgeno kalnų, pranašaudamas artėjančią audrą. Didingi kalnai ramiai žvelgė į šią mažutę

moterį, besiveržiančią aukštyn į miško kirtėjų kaimus. Ten jokie kuni-
gaikščiai jos nepagaus, nes kirtėjų šautuvai visuomet užtaisyti, o dur-
klų smaigaliai aštrūs kaip adatos. Vargas tam, kas su blogais ketinimais
atvyktų į jų kaimą!

Ji klampojo, maldydamą vaiką, duodamajam kramtyti išdžiūvusią
lyg pintis krūtį, kol ūmai užslinko naktis, apgaubdama žemę neaiškia
prieblanda.

Jėgos baigėsi. Našta tapo nepakeliama, ir vargšė Marta ėmė klupti
ant akmenų. Dar pakilo kartą... kitą, o paskiau viskas ėmė suktis ratu ir
audringas vėjas lyg čongūris* užstaugė laidotuvių giesmę.

Marta neteko sąmonės.

Staiga juodame debesyje sušvito rausva dėmėta šviesa, lyg Ulgeno
kalnagūbrius kažkas būtų uždengęs dėmėtu panteros kailiu. Tarpe-
klio vilkai, užuodę gulintį žmogų ir atsargiai šliauždami prie grobio,
sukalenę dantimis, puolė į šonus ir nuskuodė per sniego pusnynus. Net
jie gyvulišku instinktu suprato, kad ten, kur pasirodo baisioji Kalnų
Ragana, niekam gyvam išlikti nelieka vilties. Nuo smailiųjų Ulgeno
kalnagūbrių, sukdamasi lyg juoda dėmė, ji artėjo į slėnio galą, kur gu-
lėjo vargšė Marta. Dvi žalios akys lyg du vidurnakčio mėnuliai pervėrė
slėnio tamsą ir rausvai dėmėtas šešėlis sustojo prie bėglės.

– Moteris! – sušuko šmėkla, staugiančio vėjo balsu. – Ir ne viena!
Vaikas!

Ilgas lyg nudžiūvusio medžio šaka pirštas ištraukė ryšulėlį, gulėjusį
prie moters krūtinės. Vėl nuaidėjo verksmas ir spieгимas. Ir iš kur tas
mažas kūnelis turėjo tiek jėgų?

– Alkanas! – suurzgė Kalnų Ragana. – Tu alkanas, žemės utėle,
cha, cha, cha! Aš tave papenėsiu kaip tikrą savo sūnų!

* Senovinis muzikos instrumentas.

Slėnyje suošė, suriaumojo, sukriuksėjo daugybė balsų. Aplinkui Kalnų Raganą sukosi, blaškėsi klaikūs vaiduokliai, kartodami baisiais balsais:

– Jis alkanas! Jis alkanas! Cha, cha, cha! Šėtono Močia jį papenės! Cha, cha, cha!

Šmėkla pagriebė kūdikį ir pakėlė prie savo krūtinės. Iš juodų debesų skraistės išlindo balta, švytinti, jauna krūtis. Ta pamėklė turėjo nuostabaus grožio krūtinę.

– Valgyk, mano sūnau! Žįsk Šėtono Močios krūtį, žįsk! Tu būsi sotus visam gyvenimui!

– Žįsk... valgyk... Šėtono Močios sūnau! – suklego aplinkui šmėklos. – Cha, cha, cha!..

Kūdikis godžiai pripuolė prie krūties, glostomas kibių pirštų. Pamaitinusi ji vėl padėjo kūdikį prie motinos, bet... o stebuklas! Kūdikis, neseniai bejėgiškai gulėjęs prie motinos širdies, atsistojo ant kojų, o jo burnoje subaltavo dantys lyg mažo vilkiūkščio. Jis čepsėjo iš pasitenkinimo, jausdamas saldų Šėtono Močios pieno skonį.

– Lik sveikas, mano sūnau, mes dar susitiksimė! Auk ir tvirtėk! Šėtono Močia tave visada globos! – perkūnišku balsu sustaugė Kalnų Raganą ir, susisukusi juodais sūkuriais, nuskriejo į šiaurę Elbruso ir Usbos kalnų link.

Du miško kirtėjai, užklupti audros, sunkiai keliavo namo į savo kaimelį. Jie buvo jauni ir stiprūs vyrai. Nors audra jiems trukdė kelionę, bet nė trupučio negąsdino. Jie buvo pripratę prie kalnų audrų, stačiai jų išsupti ir išauginti.

– Žiūrėk, kas čia guli? – sušuko vienas, koja užkliuvęs už gulinčios Martos. – Viešpatie! Ar tik ne moteris?

– Ir vaikas, – tarė kitas, pamatęs prie motinos šliaužiojantį mažylį, kuris tvirtai judėjo ant savo menkų kojelių.

Jis skiltuvu uždegė pintį, o nuo jos sakingą žibintą.

– Vargšėlė dar gyva! Reikia ją nešti į kalnus, nes ją vilkai sudraskys...
O Dieve, kas čia?

Jie pasibaisėję žiūrėjo į moterį, kuri gulėjo apnuoginta krūtine. Viena jos krūtis buvo sukandžiota ir aptekusi krauju. Kraujas džiūvo ir ant vaiko lūpų.

2

Po tos nakties Marta ilgai sirgo. Jai kasnakt sapnavosi audra, vilkai ir baisioji Kalnų Ragana, sklandanti virš perėjos. Tik moteris džiaugėsi, kad liko gyva ir ji, ir jos mažasis Lauris, kurį kalnai pakeitė į gerąją pusę: jei seniau jis vos ropojo, tai dabar bėgiojo kaip kalnų pelėnas, žybčiodamas burna, pilna aštrių vilkiūkščio dantų. Jis gerai matė tiek dieną, tiek naktį, žvairuodamas žalsvomis akimis, kiekvieną prie jo priėjusį žmogų svilindamas neapykantos žvilgsniu.

Grįžusią į nusiaubtą kaimą Martą pribloškė naujos nelaimės: vyrui pasisėkė pasislėpti, bet tokios laimės neturėjo jos dukrelė Ana, kuri pakliuvo į džigitų rankas. Vakare Martos vyras Pavlas rado dukterį išžagintą ir be sąmonės gulintį upės pakrantėje. Nuo tos dienos Ana neteko žado, suprast suprasdavo, ką jai sako, bet kalbėti negalėjo.

Po kelių savaičių kaimo gyventojai, kurių trobas sudegino įsilinkminę kunigaikščiai, patraukė upės slėniais prie Juodosios jūros. Ten lygumose tankiai gyvena žmonės, tvirta tėvelio caro valdžia, o kunigaikščiai bijo žandarų bizūnų ir šautuvų. Prie Suchumio, Mercheulio kaimelyje, kur gyvena kitas Martos brolis – Šalva, tikriausiai atsiras

kampas pabėgusiems iš savo lizdo kalnų gyventojams. Paskui motiną, apsikrovusią ryšuliais ir varginga manta, skarmalais apmuturiuotas bėgo Lauris, o Pavlas už rankos vedėsi Aną. Mergaitė, pamačiusi nepažįstamą žmogų, pasibaisėjusi puldavo į šalį, ir tik tėvas pajėgdavo ją išlaikyti. Nuėję keletą varstų, jie susikurdavo prie uolų ugnelę ir taisydavosi valgyti. Su Marta ir Pavlu traukė dar kelios skurdžių šeimos, visą savo turtą susikrovusios ant pečių ir galvos. Tik šlubasis Filipas raitas jojo ant asiliuko. Visi neatsistebėjo mažuoju Lauriu, kuris dar neseniai tik šliaužiojo po žemę, o dabar lakstė kaip sulaukėjęs šuniūkštis.

Po kelių savačių jie pasiekė lygumas, ten stūksojo kaimai, augo vynuogės, arbata, o nuo jūros dvelkė šiltas oras. Kaimiečiai, užjausdami pabėgėlius, negailėjo daržovių ir kietos duonos paplotėlių, su gailėsčiu žiūrėdami į skurdžių eiseną. Lauris vos vilko kojas, bet jo akys tapo dar piktesnės.

Vieną vakarą, sustojus už kaimo nakvynei, Marta pasigedo sūnaus ir susirūpinusi puolė jo ieškoti. Rado jį už krūvos sausų vynuogių šakų, graužiantį varnos kaklą. Matyt, žandaras ar vietinis medžiotojas pašovė šį paukštį ir jis nukrito nuo šakų. Vaikas graužė varnos kaklą, tvirtai laikydamas besiblaškantį paukštį. Pagaliau jam pasisekė perkąsti gyslas ir šiltas kraujas ištryško jam gerklėn. Gaikščiოდamas iš malonumo, Lauris rijo šiltą kraują, kol motinos ranka nutraukė jį į šoną.

Jis kovojo už savo grobį urgzdamas ir krikdamas, vis stengdamasis įkąsti motinai ranką, bet gavęs gerai su žabu pasileido pakniopstom į šalį. Tik naktį motina pamatė, kaip jis tyliai parsėlinęs palindo po suplyšusia vatinio antklode. Rytą berniukas guviai sukinėjosi po stovyklą, kupinas jėgų ir gerokai ūgtelėjęs. Marta nieko nesakė vyrui, tik nuolat pati viena suko galvą, kokios jėgos paveikė Laurį, kad jis neturėdamas poros metų atrodo kaip penkiametis. Kodėl šis silpnas kūdikis pasidarė toks gyvybingas ir baisus?

Kartą naktį jie miegojo pajūrio kaimelyje, prie kedrų miškelio. Stai-ga visi pabudo nuo triukšmo ir Filipo asilo bliovimo.

– Užmušiu šitą vilkiūkštį! – šaukė šlubasis Filipas, mosuodamas gumbuota lazda. – Užmušiu! Jis norėjo perpjauti mano asilo gyslas.

Ir senis, rodydamas pradraskytą asilo sprandą, įtūžęs straksėjo ant vienos kojos.

– Koks šunėkas! Pavydi, kad aš joju ant asilo, o jam reikia pėsčio-mis kulniuoti. Keršija man!

– Asilas jį spardo, kai tik berniūkštis artyn prieina, – aiškino viena moterėlė. – Matyt, vaikas įpykęs ir bakstelėjo peiliu.

– Nesiplėšyk, Filipai, – numojo ranka Pavlas. – Lauris užaugs tik-ras džigitas: niekam nedovanos skriaudos – nei kunigaikščiui, nei asi-lui.

– Na, na, – numykė Filipas. – Aš jau pasaugosiu asilą nuo tokių džigitų.

Jie manė, kad tik keršto jausmas anksti pabudo berniūkščiui ir kai-tino jam kraują.

O Lauris, pasislėpęs už akmenų, slapčiomis klausėsi kalbų, griež-damas iš apmaudo dantimis, kad nepasisėkė paragauti kraujo. Jo akys spindėjo žalsva spalva, o pirštai trupino akmenį lyg gyvą kūną, neno-rintį pasiduoti jo nagams. „Kraujo, kraujo!“ – šaukė kiekviena Laurio ląstelė.

Kitą dieną jis vos vilkosi iš paskos, toli atsilikęs nuo visų bėglių. Tik po pietų jam pasisekė pagauti nuklydusią nuo kaimo vištą. Ne, jam nerūpėjo vištiena, jam reikėjo visai kito. Sutemus jis pasivijo saviškius, žvaliai šokinėdamas per akmenis. Dienos nuovargio kaip nebūta, tik ant lūpų dar džiūvo šviežias gyvo padaro kraujas.

– Gyvenkite, – išklausęs sesers pasakojimą, nusprendė Martos bro-lis Šalva. – Kaip nors sutilpsime. Ak, tu mano vargdienėle!

Paskutinius žodžius jis taikė Anai ir, prisitraukęs mergaitę, paglostė jos galvą. Utėlėmis aptekusi Ana įsmeigė į dėdę klaikias beprotės akis ir neaiškiai kažką sumykė. Šalvos žmona Nona tuojau pakaitino vandens, kad giminaičiai ir jų neapdovanotų atsineštais gyviais. Apgyvendino Martos šeimą tvartelyje, nes ir pačių didelis būrys vaikų vos tilpo namuose. Bet svetingumas kalniečiams įsigėręs į kraują, ir jiems net nekilo mintis užtrenkti durų, pamačius suvargusių elgetų pulką.

– Na, eikš, giminaiti, arčiau! Pasirodyk, kaip atro dai, – pašaukė Šalva Laurį, norėdamas ir jį paglamonėti kaip mergaitę. – Kiek, sese, sakai, jam yra metų? Dveji? Negali būti! Vaikiš čias atrodo mažiausiai penkerių.

– Aš ir pati nežinau, kodėl jis taip staiga išaugo, – aiškino Marta. – Nors kelionė buvo labai varginga, bet jis vis tįso ir tįso ne dienomis, o valandomis. Nors kelionėje neturėjome ko valgyti, bet Lauris jautėsi geriausiai iš mūsų visų.

– Hm! – numykė Šalva, žiūrėdamas į didžiagalvį, išverstaakį vaikiš čią, kuris, užlindęs už sukrautų maišų, nerodė jokio noro priėti artyn, tik jo akys žybsėjo kaip laukinio katino.

„Koks keistas vaikas! – pamanė Šalva. – Nelabai simpatiškas sesers sūnelis, ir vargu, ar kas nors gero iš jo išaugs. O ir mergaitė... Dieve, Dieve!..“

Gailestingam žmogui akys pasruvo ašaromis. Pravirko ir Marta su Šalvos žmona, o paskui jas visas būrys snarglėtų vaikučių, net Ana žliumbė, savo proteliu nesuprasdama, kas čia vyksta. Tik vienas Lauris kiurksojo užlindęs kampe, varstydamas visus negeru žvilgsniu.

Taip prasidėjo pabėgėlių gyvenimas Marcheulio kaimelyje, prikims tame tokių pačių skurdžių kaip ir jie. Niekas čia nesistebėjo pabėgėliais nei jų nelaimėmis. Daug tais laikais žmonių klaidžiojo kalnų perėjomis ir Juodosios jūros lygumomis išvyti iš savo vietų: nuskriausti kunigaikščių, caro valdininkų ar žandarų, o kartais – likimo...

Kaime Pavlui darbo nebuvo, todėl jis labai apsidžiaugė, kai įsidarbino Suchumyje, metalo gamykloje, ir visai savaitei pranykdavo iš namų. Marta pasisamdė tarnauti pas vietos mokytoją, slapta vildamasi, kad ir jos vaikams atsivers mokslo rojus vartai. Ak, kaip ji norėjo, kad jos Lauris taptų mokytu žmogumi, na, kad ir kaimo mokytoju, gal gydytoju ar caro valdininku! Ji matydavo, kaip pas kaimo kunigaikštį Zakariją Mikeladzę karietomis atšvilpdavo puošnūs karininkai ir juodais frakais apsilikę caro valdininkai. Net pats galingasis kunigaikštis Orbelianis kelis kartus buvo apsilankęs. Visi žinojo, kad kunigaikščio Orbelianio sūnus – visagalis imperatoriaus adjutantas, žmogus, kasdien matantis carą, su juo kalbantis ir valgantis prie vieno stalo. Argi kas gali su tokiais lygintis!

Argi jos sūnui suspindės tokia garbė! Tegul tampa nors kaimo mokytoju. Imperiją valdyti gali tik caras ir kunigaikščiai, o vargšai vien darbu įsitvirtina pasaulyje.

Netrukus mokytojas jiems paskyrė prie mokyklos kambarį, leido tvarte laikyti ožką ir auginti daržoves. Kai Marta pirmą kartą visus pamaitino savo išaugintais žalumynais – jos veidas šviesė švietė džiaugsmu. Ar sulyginsi šį gyvenimą su baisiais metais kalnų kaimelyje, kai reikėjo visko bijoti: bado, kunigaikščių, vilkų, o labiausiai Jos – Kalnų Raganos, kuri skrajodama per audrą Ulgeno kalnagūbriais kasmet rinkdavosi savo duoklę. Dabar jau viskas liko praeity. Gaila, kad tie niekšai sužalojo Aną, atimdami jai sveikatą ir protą, pavertę bejausmiu padaru, negalinčiu apsieiti be motinos pagalbos. „Kodėl likimas toks nevienodas vargšui ir turtuoliui?“ – svarstydamas Pavlas, grįžęs savaitės pabaigoje namo. Nesulaukęs iš Martos atsakymo, jis išberdavo jai į saują savaitės uždarbį, ilgai prausdavosi prie šulinio sunkių darbo dienų prakaitą ir, išgėręs ąsotį vyno, krisdavo miegoti kaip užmuštas. Jis nesilankė smuklėje, nėjo į bažnyčią, o trumpomis poilsio valandomis mėgo vaikščioti Orčos upelio pakrante su savo dukrele. Po to vėl miegas ir naktinė

kelionė į Suchumį, nes nuo septynių ryto jau reikėjo būti darbe. Išdrįsk pavėluoti minutę, tuojau atsidursi gatvėje. O šito Pavlas labiausiai bijojo, ypač dabar, kai juodu su Marta įsikėlė į galvą mintį, kad reikia ir jiems nusipirkti namelį, kad galėtų ramiai užbaigti senatvę. Abiem tas namelis vaidenosi dieną ir naktį, todėl traukdami nuo burnos kąsnį vis bėrė į arbatos dėžutę sunkiai uždirbtas kapeikas.

Ana nė per žingsnį nesitraukė nuo motinos, padėdama jai tvarkytis mokykloje ir namuose, o Lauris buvo retas svečias namie. Jis bastydavo si po apylinkes, slankiojo Orčos pakrantėmis, kažko tykodavo vynuogynuose ar arbatos plantacijose. Visas kaimas nutarė, kad abu Martos vaikai silpnapročiai. Mergaitė gražutė ir gero būdo, o vaikišcias vaikšto atsiskyręs kaip vilkiūkštis ir žmogų sutikęs sprunka į šalį. Net ir veidas atstumiantis: atlėpaušis, žema kakta, o jau akys... akys... Net šiurpas nupurto į jas pažiūrėjus. Geriau su pasiutusiu šunimi susitikti negu su tuo Pavlo vaiku.

Prabėgo keli metai, neatnešę Martai ir Pavlui rimtų permainų. Marta dabar prisimindavo kalnų kaimelį tik pažvelgusi į savo vaikus. „Jie vis tiek kažką atsinešė iš kalnų pasaulio“, – mąstė Marta, nedrįsdama to pasakyti Pavlui.

Marta kelis kartus pabučiavusi mokytojui rankas įprašė jos Aną priimti į mokyklą, bet nieko gero iš to neišėjo. Mokytojas nesugebėjo prakalbinti mergaitės ir sudominti ją raidžių pasauliu. Mergaitė liko tik gera motinos pagalbininkė: švarino mokyklos patalpas, augino daržoves, skalbė baltinius, ir tiek. Kokia gražuolė, sakydavo kaimo žmonės, žiūrėdami į kasmet gražėjančią Martos dukterį. Ji tikėtų bet kam į marčias, bet... Pamačiusi, kad išmokyti Anos nepasiseks, Marta nusprendė nieko negailėti Lauriui.

Ir vieną saulėtą rudens rytą susirinkusių į mokyklą vaikų būryje sušmėžavo ir Laurio veidas.

– Asilas! Asilas! Žiūrėkite, kokios jo atsikišusios ausys! – klykavo berniukai, šokinėdami kaip šuniūkščiai apie pasišiaušusį katiną. – Pavlo kvailiūkštis atėjo į mokyklą! Cha, cha, cha!

Vaikai šūkaudami per daug artyn nelindo. Jie jau žinojo, kad su Lauriu geriau neprasidėti. Jo kumščiai kieti kaip Orčos akmenys, o nagai aštrūs kaip bazalto skeveldros. Vienas ar du susitikę Laurį sprukdavo šalin, bet čia jų buvo būrys, o jis vienas. Niekur dabar nepabėgsi, čia tau ne vynuogynų laukai, o aptvertas mokyklos kiemas.

Jie slinko vis arčiau ir arčiau, vaipydamiesi ir kraipydamiesi, pamėgdžiodami Laurio atsikišusias ausis, trumpas kojas ir atvėpusias lūpas... Atėjo atpildo valanda, ir berniūkščiai nė trupučio neabejojo, kieno bus pergalė.

Bet Lauris nelaukė. Jis pirmas puolė pačius mažiausius ir du ar tris iškart parbloškė ant žemės. Šie tuojuo paleido gerkles ne tiek iš skausmo, kiek iš baimės. O baimės riksmas greitai apramina drąsuolius, todėl berniūkščiai sumišę spruko šalin. Tik vienas lėtaeigis kaimo šventiko sūnus Jevgenijus liko žiopsoti vietoje. Staiga jis pasijuto parblokštas ant žemės, o kažkieno dantys įsmigo jam į kaklą. Pasigirdo siaubingas riksmas.

Kai prišokęs mokytojas atitraukė Laurį nuo Jevgenijaus, šio kaklas buvo sukandžiotas lyg užpuolus piktam šuniui.

– Na, nebūk toks kerštingas, berniuk, – tarė mokytojas, – negalima kandžiotis. Juk tu ne šuo, o žmogus. Reikia mylėti draugą!

Bet Lauris laižė kruvinas lūpas ir čėpsėjo iš malonumo. Koks saldus žmogaus kraujas! Tai ne paukščių, žiurkių, kurmio ar kito laukų gyvūnėlio. O mokytojui atrodė, kad berniukas labai kerštingas, nedovanojantis pikto žodžio ar įžeidimo.

Nuo to laiko berniukai traukėsi Lauriui iš kelio net mokykloje. Jis sėdėjo paskutiniame suole vienas, be draugų, nežaidė su jais nei kieme, nei klasėje, tik atidžiai vartė mokytojo duotą knygą.

Skaitykite likusius
460 iš 480 puslapių,
įsigiję šią knygą

www.obuolys.lt

KITI KNYGŲ FORMATAI:

**Audio
knyga**

**Elektroninė
knyga**

PROTU RUSIJOS SUVOKTI NEĮMANOMA.

- F. I. Tiutčevas

Jei Rusijos protu suvokti negalima, lieka pabandyti suvokti jos pasąmonę. O ji sako, kad šiai šaliai visada reikėjo mesijo. Ir dažnai tokiu mesiju tapdavo keisčiausios, o kartais ir pavojingiausios asmenybės. Kai kurios tokių asmenybių buvo sunkiai suprantamas pirmapradis fenomenas, tačiau daugelis jų sėjo galingos Rusijos, kaip pasaulio „gelbėtojos“, idėją, kuri Rusiją galų gale paversdavo blogio imperija.

1917 metais Rusijoje praūžusi revoliucija, alinantis Pirmasis pasaulinis karas, brolžudiškas Pilietinis karas nustekentoje šalyje į valdžią atveda monstus: Staliną ir Beriją. Prasideda beatodairiškas Rusijos žiedo – karininkų, inteligentijos, aristokratijos, vidurinėsios klasės naikinimas.

Berija, turintis žudiko sielą ir polinkius, su Stalino pagalba tampa kruviniausiu jo parankiniu. Ant šių bolševikų ir „revoliucijos sūnų“ sąžinės guli milijonų žmonių gyvybės, neišskiriant nė aukščiausių bolševikinės Lenino partijos pareigūnų ir jų šeimų.

Berija tampa šetono pranašu ir negailestingu žudiku.

Kas suteikė Berijai valdžią, kaip jis įgavo neribotą galią – visa tai Franco Bauerio romane „Mirties vardas Berija“.

KITI FRANCO BAUERIO ROMANAI

ISTORINIS ROMANAS APIE DIDŽIAUSIĄ XX AMŽIAUS BUDELĮ

Jei jums patinka istoriniai romanai, paremti kontroversiškų asmenybių gyvenimo faktais, privalote perskaityti romaną „Mirties vardas Berija“.

OBUOLYS

anno 2004

#obuolys.lt

ISBN 978-609-484-458-4

9 786094 844584

www.obuolys.lt

Knygos pigiau, įdomybes ir ištraukas nemokamai

KITI FORMATAI:

**Audio
knyga**

**Elektroninė
knyga**

Viršelio dizainas: © Studentbook

Šaltiniai: žmogus yra gėdas